Merenkulun tukemisen perustelut ovat olleet aukollisia

Valtio tukee suomalaista merenkulkua vuosittain 200–400 miljoonalla eurolla (summa riippuu osittain merenkulun tukien määrittelytavasta). Yhden toimialan pysyvä tukeminen on poikkeus yleisestä elinkeinopolitiikasta, jossa markkinoiden annetaan suunnata elinkeinorakenteen kehitystä ja vain äkillisiin rakenneongelmiin suunnataan tukea.

Merenkulkuun kohdistuva strateginen intressi on suuri. Suomi on täysin riippuvainen merikuljetuksista, joiden jatkuvuus on turvattava kaikissa oloissa. Tästä on päätelty tarvittavan suomalaista merenkulkua, joka kriisiajan säädösten tukemana varmistaa Suomen huoltovarmuutta. Lisäksi päättelyketjuun kuuluu ajatus, että suomalainen merenkulku ei selviä markkinoilla ilman valtion tukea. Vaikutusyhteyksien ketjua on siis hahmoteltu asiakirjoissa, mutta se on tehty ratkaisevissa kohdissa aukollisesti: ei ole osoitettu loppuun asti pitävästi, miksi meriyhteyksien varmistamiseen tarvitaan nykyajan globalisoituneilla kuljetusmarkkinoilla juuri suomalaista merenkulkua, tai riittääkö se edes turvaamaan huoltovarmuutta. Huoltovarmuusriskiksi havaittiin nimittäin tarkastuksessa se, että alusten ulosliputus on erittäin helppoa ja nopeaa. Tämän merkitykseen ei suunnitelma-asiakirjoissa ole paneuduttu.

Merenkulun tuella on myös muita tavoitteita, mutta niidenkin taustalla voi nähdä pyrkimystä varmistaa huoltovarmuutta. Näihinkin liittyvät tuen perustelut todettiin tarkastuksessa pinnallisiksi: ei esimerkiksi ole pitävästi osoitettu, missä mielessä suomalainen merenkulku on olennaista meriklusterin säilymiselle tai onko suomalainen merenkulku Itämeren alueella muuta merenkulkua turvallisempaa.

Koska meriyhteydet ovat elintärkeitä, tulisi elinkeinoista ja liikenteestä vastaavien hallinnonalojen selvittää, turvaavatko nykyiset menettelyt riittävästi huoltovarmuutta tai olisiko päämäärä saavutettavissa valtiontaloudellisesti edullisemmin keinoin. Nykyisen tukijärjestelmän valtiontaloudelliseen merkitykseen välillisine vaikutuksineen tulisi myös paneutua, koska merenkululla toimialana on muista toimialoista olennaisesti poikkeavia piirteitä. Näiden vuoksi tuen lopullisen valtiontaloudellisen merkityksen arvioiminen on vaativaa, mutta tarpeellista.